

„Strategia sektorowa - załącznik do Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego do 2020 r. w zakresie kultury i dziedzictwa narodowego”

Konsultacje społeczne

Public Profits Sp. z o.o.
na zlecenie
Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Dolnośląskiego

Kłodzko/ Wałbrzych/ Jelenia Góra/ Legnica/ Wrocław
LUTY 2008

Czym ma być „Strategia sektorowa...”

Narodowa Strategia
Rozwoju Kultury na lata
2004-2020

Strategia Rozwoju
Województwa Dolnośląskiego
do 2020 r.

Strategia ma
charakter ogólny

Plan Zagospodarowania
Przestrzennego Województwa
Dolnośląskiego

Program Rozwoju Turystyki dla
Województwa Dolnośląskiego

Program opieki nad zabytkami
województwa dolnośląskiego

Strategia sektorowa - załącznik do Strategii Rozwoju
Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. w zakresie
kultury i dziedzictwa narodowego

Strategia
sektorowa bazuje
na strategii
rozwoju i
operacjonalizuje
i realizuje jej
cele

Elementy programu:

1. Diagnoza stanu
2. Analiza SWOT
3. Wizja
4. Obszary priorytetowe
5. Cele strategiczne
6. Cele szczegółowe
7. Działania

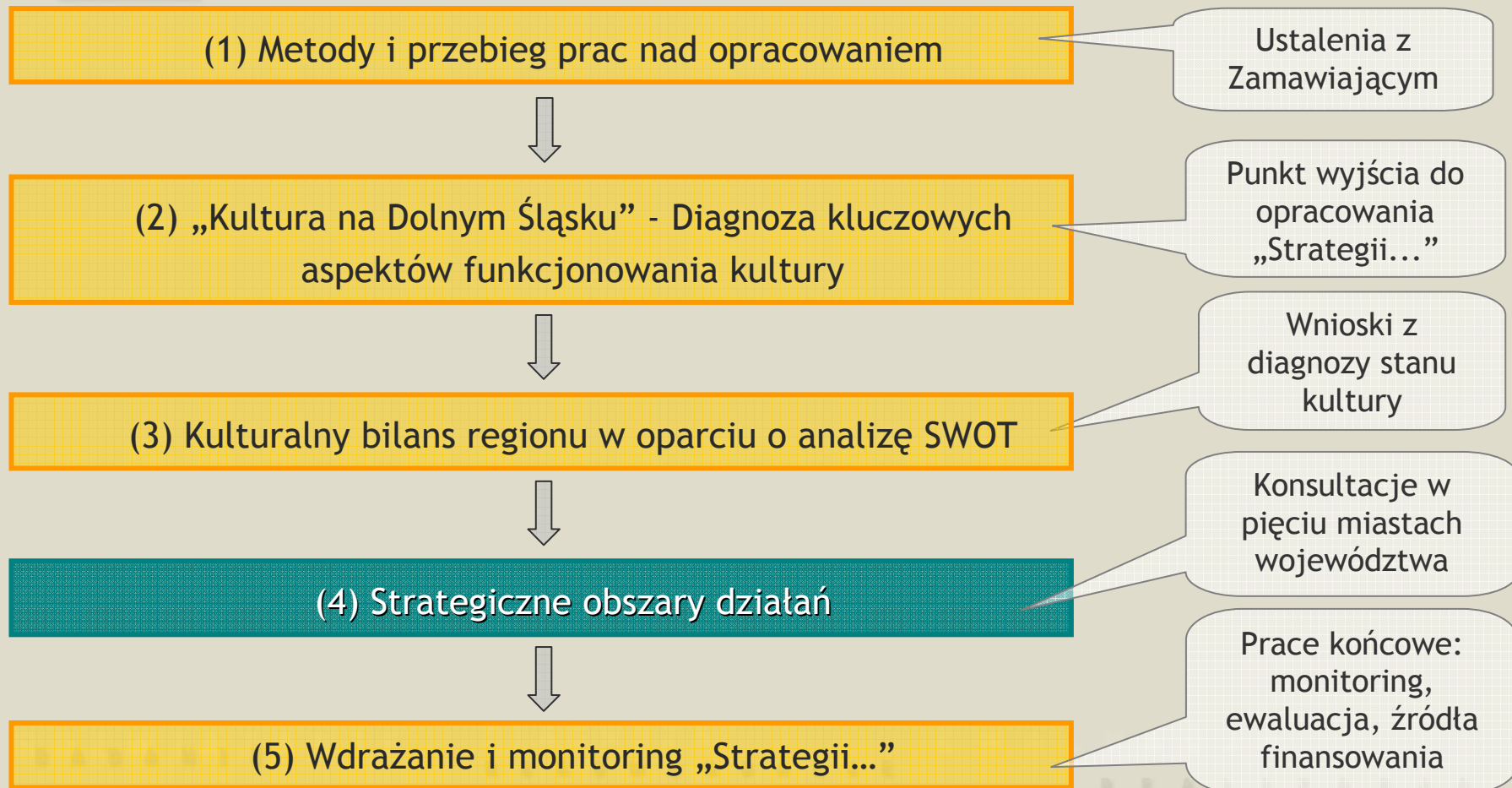
Czym jest?

Opracowany i przyjęty wieloletni program działań w sferze kultury zmierzający do stworzenia warunków do dalszego rozwoju kultury zgodnie z planami zawartymi w dokumentach nadrzędnych

Jakie ma funkcje?

1. Szansa, aby nadać ogólnym wartościom szczegółowych definicji („sami wypowiadamy się we własnych sprawach”);
2. Mapa priorytetów;
3. Inspirowanie;
4. Forma presji na podmioty instytucjonalne;
5. Sygnał, zwłaszcza dla NGO's i środowisk nieformalnych, gdzie i po co mogą się udać by otrzymać pomoc;

Metodologia prac nad „Strategią...”

Analiza SWOT - Otoczenie kultury

Mocne strony

1. wysoki poziom rozwoju cywilizacyjnego;
2. wysoki poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego;
3. relatywnie duża zamożność ludności;
4. relatywnie wysoki wskaźnik skolaryzacji i relatywnie wysoki poziom wykształcenia mieszkańców województwa;
5. udany konglomerat ludności napływowej pochodzącej z wielu regionów kraju i Europy (*melting pot*);
6. region przygraniczny umożliwiający współpracę zagraniczną (i transgraniczną i międzynarodową);

Analiza SWOT - Otoczenie kultury

Mocne strony, cd.

7. atrakcyjne położenie województwa (stolica województwa Wrocław to jedyne miasto metropolitalne „promieniujące” zarówno na południową jak i na zachodnią część Polski i jedyne miasto metropolitarne, które jest „bramą” zarówno do południowej, jak i do zachodniej części Europy;
8. bardzo dobry wizerunek Wrocławia, międzynarodowa rozpoznawalność miasta;
9. ofensywność i odwaga władz samorządowych województwa i Wrocławia (np. starania o organizację wystawy EXPO, o zabiegi o wybór Wrocławia na siedzibę Rady Głównej Europejskiego Instytutu Technologicznego);
10. duża liczba silnych i prężnych miast pozbawionych „kompleksu prowincji”.

Analiza SWOT - Otoczenie kultury

Słabe strony

1. duże zróżnicowanie województwa pod względem ekonomiczno-społecznym;
2. zły stan dróg w województwie, zły stan infrastruktury kolejowej;
3. „syndrom Ziemi Odzyskanych” (relatywnie niższe niż w innych regionach kraju poczucie wkorzenia i społeczno-kulturowej identyfikacji z regionem);
4. po 1945 roku świadomie zacierano „obcość kulturową” Dolnego Śląska, część materialnego dziedzictwa kulturowego Dolnego Śląska została bezpowrotnie zniszczona (niekiedy rozgrabiona, niekiedy metodycznie usunięta ze sfery publicznej na skutek decyzji polityczno-administracyjnych).

Analiza SWOT - Otoczenie kultury

Szanse

1. postępujący wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców;
2. rosnąca atrakcyjność inwestycyjna województwa oraz ciągły napływ inwestorów zewnętrznych (z kraju i z zagranicy) do regionu;
3. zwiększające się możliwości finansowania inwestycji (również ze sfery kultury) zarówno ze źródeł zewnętrznych (unijnych), jak i wewnętrznych;
4. silne i aktywnie działające organizacje pozarządowe;
5. wysoka wartość tkanki architektonicznej, poniemieckiej (architektura mieszkalna, rezydencjonalna, pałacowo-parkowa i uzdrowiskowa, przemysłowa);
6. występowanie unikatowych zabytków i zespołów pałacowo-klasztornych znaczeniu europejskim (np. kościoły w Jaworze i Świdnicy, zamek Książ, piastowski zamek Bolków).

Analiza SWOT - Otoczenie kultury

Zagrożenia

1. antagonizmy wewnątrzwojewódzkie;
2. antagonizm i dysfunkcjonalna rywalizacja między Wrocławiem a mniejszymi ośrodkami miejskimi;
3. relatywnie niski poziom spójności społecznej województwa (groźba ujawniania się społecznego zróżnicowania pod postacią społecznych nierówności);
4. koncentracja środków inwestycyjnych na inwestycje związane bezpośrednio z Euro 2012 (kosztem innych obszarów inwestowania).
5. ludność Dolnego Śląska stworzyła społeczny konglomerat, lecz nie zdołała stworzyć konglomeratu kulturowego.

1. występowanie wielu silnych i aktywnych ośrodków kulturalnych w województwie, „kulturowa policentryczność”;
2. bogate zasoby kadrowe zaangażowane w rozwój kultury w województwie;
3. aktywność instytucji kultury w nawiązywaniu współpracy międzynarodowej w obszarze kultury;
4. kooperacja kulturalna dolnośląskich gmin (wiele *inicjatyw wspólnych*, angażujących kilka miast dolnośląskich);
5. sprawność instytucji kultury i samorządów w pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych na realizację działań z obszaru kultury;

Analiza SWOT - Kultura

Mocne strony, cd.

6. bogata infrastruktura związana z kulturą (w tym występowanie teatrów i instytucji muzycznych poza stolicą województwa);
7. stosunkowo wysoka frekwencja na wydarzeniach artystyczno-kulturalnych;
8. stosunkowo dobry, na tle innych województw potencjał instytucjonalno-organizacyjny kultury;
9. stosunkowo wysokie, na tle innych województw nakłady na kulturę;
10. imponujące tradycje artystyczne, zwłaszcza Wrocławia (min. Teatr Laboratorium J. Grotowskiego, Wrocławski Teatr Pantomimy Henryka Tomaszowskiego, Galeria Permafo Andrzeja Lachowicza i Natalii LL);

11. bogate tradycje kultury niezależnej, rozwijającej się oddolnie i w oderwaniu od oficjalnych instytucji kultury (Pomarańczowa Alternatywa);
12. liczne środowisko twórców;
13. bogata i rozpoznawalna oferta kulturalna województwa;
14. występowanie dużej liczby cyklicznych imprez kulturalnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym;
15. występowanie licznych szlaków historycznych i kulturowych;
16. zdolność przyciągania artystów.

Analiza SWOT - Kultura

Słabe strony

1. dominacja Wrocławia na mapie kulturalnej Dolnego Śląska;
2. w żadnym wymiarze/ aspekcie kultury województwo dolnośląskie nie jest niekwestionowanym krajowym liderem; trudno wskazać na obszar, który mógłby być kulturalną specjalnością województwa lub kołem zamachowym rozwoju kultury w województwie;
3. niski, na tle innych województw potencjał kulturotwórczy (liczba szkół artystycznych, studentów i absolwentów);
4. (relatywnie duży) potencjał instytucjonalno-organizacyjny kultury w województwie dolnośląskim nie jest - na dzień dzisiejszy - wystarczająco efektywnie wykorzystany;
5. brak środków finansowych na promocję i dystrybucję wydarzeń kulturalnych (budżety wielu imprez wystarczają tylko na pokrycie kosztów organizacji i wynagrodzeń dla artystów);

6. zły stan techniczny wielu zabytków, głównie rezydencjonalnych, obniżający ich atrakcyjność turystyczną jako walorów krajoznawczych;
7. niezadowalający stan techniczny obiektów, w których znajdują się instytucje kultury;
8. wysoka liczba obiektów niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich;
9. stosunkowo mało przykładów/ przejawów amatorskiej twórczości artystycznej;
10. trudno na razie mówić o *kulturze* Dolnego Śląska; mieszkańcy województwa napływający na Dolny Śląsk z różnych regionów kraju i Europy (a także autochtoni) nie stworzyli z elementów własnych kultur nowej jakości, zarazem duża ich część nie kultywuje wzorów kulturowych swoich przodków.

1. występowanie różnorodnych kultur narodowych i wyznaniowych (Polacy, Ukraińcy, Łemkowie, Romowie, Niemcy);
2. wzrost unijnych środków finansowych na inwestycje związane z kulturą (w tym zwłaszcza na inwestycje w szeroko rozumiany kapitał ludzki i na inwestycje związane z ochroną dziedzictwa narodowego);
3. część inwestycji zaplanowanych w związku z przygotowaniem do Euro 2012 będzie mogło być w przyszłości wykorzystywanych na cele kulturalne;
4. inwestycje w infrastrukturę kulturalną (np. Wieloletni Program Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 realizowany przez Samorząd Województwa).

1. problemy z zapewnieniem ciągłości najlepszych tradycji artystycznych województwa (np. sytuacja Wrocławskiego Teatru Pantomimy po śmierci H. Tomaszewskiego);
2. groźba skostnienia cyklicznych imprez o długiej tradycji;
3. roszczeniowość i „bezzadność adaptacyjna” twórców kultury;
4. ewolucja instytucji kultury w kierunku instytucji podporządkowanych „logice socjalnej”, nie zaś „logice efektywnościowej”;
5. traktowanie (np. przez część organizacji pozarządowych) środków finansowych przeznaczonych na wspieranie kultury i jej rozwoju jako środków redystrybuowanych w „logice miękkiego finansowania”, tzn. rozdzielanych raczej w oparciu o kryteria administracyjno-formalne niż w oparciu o kryteria merytoryczne;

6. partykularyzm animatorów kultury;
7. komercjalizacja kultury;
8. unifikacja kulturowa;
9. wypieranie kultury wysokiej przez kulturę popularną;
10. obniżanie się dostępności kultury (przede wszystkim z powodów ekonomicznych);
11. obniżanie się aspiracji kulturalnych mieszkańców województwa;
12. „drenaż” środowisk artystycznych (np. przez Warszawę), w rezultacie - „migracje” wybitnych twórców poza województwo dolnośląskie;
13. niska wyrazistość województwa pod względem kultury - brak sprofilowania traktowanego jako „kulturalna specjalność regionu”;

Analiza SWOT - Kultura

Zagrożenia, cd.

14. finansowanie kultury ze środków unijnych jest dla kultury szansą, zarazem zaś biurokracja unijna stanowi dużą barierę dostępową do tychże środków;
15. w województwie dolnośląskim trudno jest wyodrębnić regiony etnograficzne, w których nadal żyje i rozwija się kultura ludowa;
16. na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się największe w Polsce zagęszczenie obiektów zabytkowych; w najbliższych dziesięcioleciach ich liczba będzie wzrastać (na listę dziedzictwa narodowego zostaną wpisane kolejne przykłady architektury przemysłowej, mieszkaniowej itd.), sytuacja ta oznacza, że Dolny Śląsk będzie potrzebował coraz większych nakładów na ochronę materialnego dziedzictwa kulturowego;
17. duża liczba zabytków znajdujących się na obszarze Dolnego Śląska jest obiektami świeckimi, nie kojarzącymi się w potocznym odbiorze społecznym z zabytkami, często ich status własnościowy jest nieuregulowany; oba te fakty zwiększają prawdopodobieństwo, że będą one dalej niszczyć bez należytej opieki.

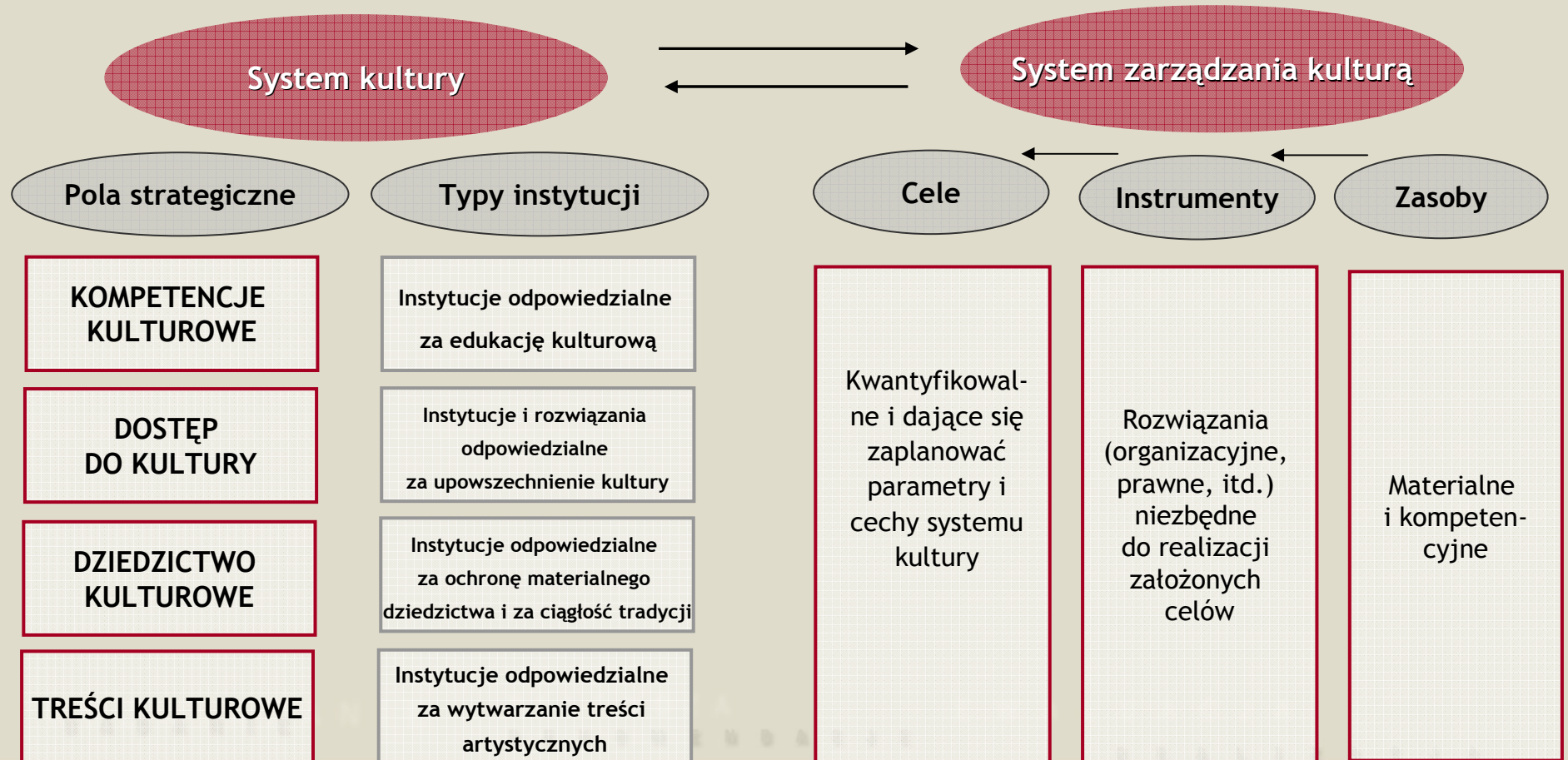
DOLNY ŚLĄSK:

- obszar, w którym kultura czerpie inspirację i siłę z **wielości wzorów kulturowych**;
- **miejsce kreacji nowych treści kulturowych**;
- miejsce, w którym kultura służy podnoszeniu **społecznej integracji** mieszkańców województwa i zwiększaniu **poczucia identyfikacji z regionem**; („jedność w różnorodności”).

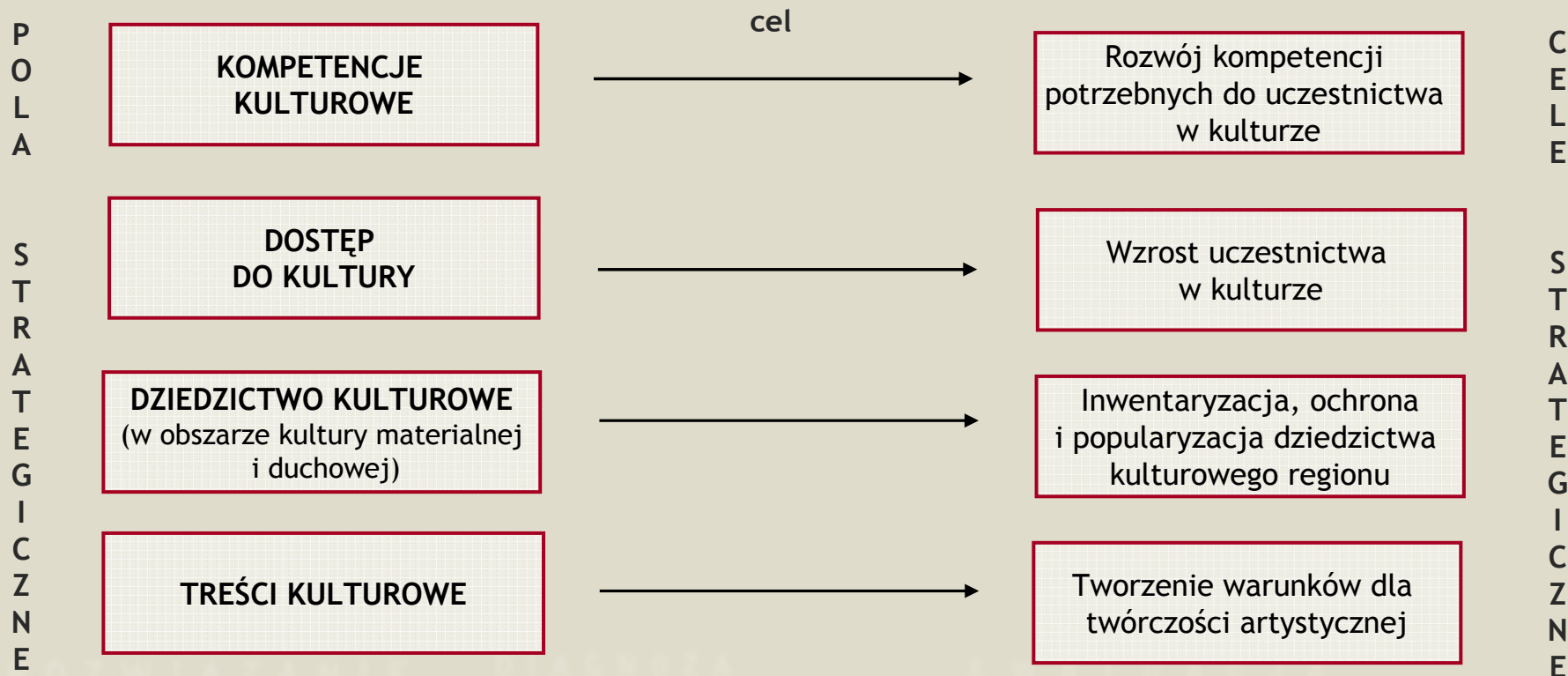
**Kulturalny wizerunek województwa dolnośląskiego
w perspektywie 25 lat to...**

1. miejsce, w którym panuje dogodny klimat dla wszelkich inicjatyw artystycznych i kulturalnych, które **nawiązują do tradycji otwartości, tolerancji społeczno-kulturowej Dolnego Śląska**;
2. miejsce, w którym wspierane są najbardziej **bezkompromisowe i odważne** inicjatywy kulturalne, również te o **dużym ładunku krytycznym**;
3. miejsce **twórczych spotkań** wielu kultur narodowych i wielu tradycji artystycznych;
4. pomost między kulturą polską a kulturą europejską i światową, **„okno na świat”** dla polskich twórców.

System kultury. Pola strategiczne

Pola strategiczne. Cele strategiczne

Cele i działania w ramach pola: **KOMPETENCJE KULTUROWE**

CEL STRATEGICZNY

Rozwój kompetencji potrzebnych do: (1) uczestnictwa w kulturze (odbiorcy kultury); (2) zarządzania kulturą (animatorzy i twórcy)

1. **Wsparcie działań instytucji nauki i kultury pełniących funkcje edukacyjne i kulturotwórcze;**
 - i. Tworzenie programów edukacji kulturalnej (na wszystkich szczeblach nauczania);
 - ii. Współdziałanie podmiotów zajmujących się edukacją kulturalną dzieci i młodzieży oraz budowanie wspólnej oferty edukacyjnej, a także podejmowanie wspólnych działań promocyjnych.
2. **Wzmocnienie edukacji pozaszkolnej w zakresie kształtowania kompetencji kulturowych dzieci i młodzieży;**
 - i. Tworzenie programów pozaszkolnej edukacji kulturalnej (na wszystkich szczeblach nauczania);

Cele i działania w ramach pola: **KOMPETENCJE KULTUROWE, cd.**

CEL STRATEGICZNY

Rozwój kompetencji potrzebnych do: (1) uczestnictwa w kulturze (odbiorcy kultury); (2) zarządzania kulturą (animatorzy i twórcy)

3. **Edukacja w sferze zarządzania kulturą osób administrujących kulturą w regionie;**
 - i. Organizowanie szkoleń i projektów edukacyjnych adresowanych do animatorów kultury, w tym także seminariów i sesji ukierunkowanych na wymianę doświadczeń osób zarządzających kulturą w regionie.
4. **Edukacja środowisk twórczych w zakresie radzenia sobie w nowych warunkach rynkowych;**
 - i. Poszerzanie programów szkolnictwa artystycznego o elementy wiedzy z dziedziny przedsiębiorczości i prawa autorskiego;
 - ii. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla środowisk twórczych w zakresie radzenia sobie w nowych warunkach organizacyjno-prawnych, w tym tworzenie dla nich miejsc doradztwa i konsultacji.

Cele i działania w ramach pola:

DOSTĘP DO KULTURY

CEL STRATEGICZNY

Wzrost uczestnictwa w kulturze

1. **Modernizacja i uzupełnianie materialnej bazy kulturalnej Dolnego Śląska;**
 - i. Remonty obiektów infrastruktury kulturalnej;
 - ii. Budowa nowych obiektów infrastruktury kulturalnej;
 - iii. Modernizacja na potrzeby efektywniejszego wykorzystania obiektów na cele kulturalne;
 - iv. Poprawa estetyki obiektów kulturalnych;
 - v. Projektowanie (części) inwestycji zaplanowanych z myślą o Euro 2012 w taki sposób, by mogły być one wykorzystywane również na cele kulturalne.

Cele i działania w ramach pola: **DOSTĘP DO KULTURY, cd.**

CEL STRATEGICZNY

Wzrost uczestnictwa w kulturze

2. Wspieranie inicjatyw, które mają szansę na instytucjonalne wcorzenie [które mają szansę przerodzić się w cykliczne wydarzenia kulturalne];
 - i. System zachęt i ułatwień dla organizatorów/ animatorów kultury mających na celu przekonywanie do organizowania imprez cyklicznych.
3. Tworzenie nowych, oryginalnych i atrakcyjnych dla odbiorców form upowszechniania treści artystycznych;
 - i. Wspieranie idei „mobilnej kultury”;
 - ii. Wspieranie wszelkich inicjatyw, które zmierzają do twórczego, innowacyjnego wykorzystania do upowszechniania treści artystycznych Internetu.

Cele i działania w ramach pola: **DOSTĘP DO KULTURY, cd.**

CEL STRATEGICZNY

Wzrost uczestnictwa w kulturze

4. **Wspieranie inicjatyw, które nakierowane są na aktywizację tych segmentów ludności, które odznaczają się niskim poziomem uczestnictwa w kulturze;**
 - i. Wspieranie odważnych, nietypowych i niszowych inicjatyw kulturalnych;
 - ii. Wspieranie inicjatyw kulturalnych nakierowanych na „nowe publiczności”;
 - iii. Wspieranie inicjatyw o znamionach sztuki publicznej.
5. **Budowa policentrycznej kulturalnej mapy województwa;**
 - i. Wspieranie inicjatyw, które mają charakter „sieciowy” i policentryczny [które są zlokalizowane w kilku-kilkunastu miejscowościach];
 - ii. Wspieranie inicjatyw, które oparte są na kooperacji wielu podmiotów/ partnerów;
 - iii. Wspieranie inicjatyw interdyscyplinarnych i interśrodowiskowych, które pomyślane są jako wspólne inicjatywy różnych środowisk artystycznych lub (i) jako wspólne inicjatywy np. środowisk twórczych i środowiska naukowego.

Cele i działania w ramach pola: **DOSTĘP DO KULTURY, cd.**

CEL STRATEGICZNY

Wzrost uczestnictwa w kulturze

6. Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w kulturze osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym osób niepełnosprawnych);
 - i. Zwiększanie dostępności do obiektów instytucji kultury dla osób niepełnosprawnych poprzez niwelowanie barier architektonicznych;
 - ii. Usuwanie barier ekonomicznych i organizacyjnych utrudniających uczestnictwo w kulturze;
 - iii. Docieranie z ofertą kulturalną do miejsc ubogich w infrastrukturę kulturalną (tzw. „mobilna kultura”).

Cele i działania w ramach pola:

DZIEDZICTWO KULTUROWE

CEL STRATEGICZNY

Inwentaryzacja, ochrona i popularyzacja dziedzictwa kulturowego regionu

1. Inwentaryzacja i dokumentacja materialnego dziedzictwa kulturowego;
 - i. Rozbudowa zasobów bibliotecznych;
 - ii. Wspieranie i promowanie działań mających na celu tworzenie ogólnodostępnych elektronicznych baz danych o dziedzictwie kulturowym regionu.
2. Wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej województwa;
 - i. Tworzenie szlaków turystyki kulturalnej, edukacyjnej.

Cele i działania w ramach pola: **DZIEDZICTWO KULTUROWE, cd.**

CEL STRATEGICZNY

Inwentaryzacja, ochrona i popularyzacja dziedzictwa kulturowego regionu

3. Inicjowanie i wspieranie wszelkich działań nakierowanych na ochronę i rewitalizację materialnego dziedzictwa kulturowego regionu;
 - i. Wspieranie działań nakierowanych na poprawę bezpieczeństwa i zabezpieczania obiektów zabytkowych;
 - ii. Opieka nad dorobkiem kulturowym mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych z terenu województwa;
 - iii. Wspieranie i promowanie tożsamości kulturalnych mniejszości etnicznych („pielęgnować *różnorodność kulturową*, nie dopuszczając jednocześnie by kultura stała się wymiarem *społecznych nierówności*”).

Cele i działania w ramach pola: **TREŚCI KULTUROWE**

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków dla twórczości artystycznej

1. Wspieranie imprez, które mają charakter międzynarodowych spotkań artystycznych/ kulturalnych i które są przejawem współpracy międzynarodowej;
2. Wspieranie imprez promujących młodą sztukę i pomagających artystom z młodego pokolenia zaistnieć na arenie międzynarodowej;

Cele i działania w ramach pola: **TREŚCI KULTUROWE**

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków dla twórczości artystycznej

3. Aktywizacja środowisk twórczych

- i. Nowoczesny system stypendialny;
- ii. Premiowanie tych inicjatyw, które są finansowane z wielu źródeł (na zasadzie „montażu finansowego”).

4. Podnoszeniu ładu przestrzennego i jakości życia obywateli poprzez sztukę użytkową;

- i. Wspieranie wszelkich inicjatyw obliczonych na podnoszenia wartości estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej dzięki wykorzystaniu nowoczesnego projektowania w zakresie wzornictwa.

Strona www: www.publicprofits.pl

Adres e-mail: biuro@publicprofits.pl

Public Profits Sp. z o.o.

Bazar Poznański

ul. Paderewskiego 8, 61-770 Poznań

Dział Badań

ul. Grochowska 29 a, 60-277 Poznań

tel. 061 860 95 80, fax 061 860 95 81

ROZWIĄZANIE
BADANIE

DIAGNOZA
REKOMENDACJE

EVALUACJA
REALIZACJA

REALIZACJA

DIAGNOZA REKOMENDACJE

ROZWIĄZANIE

WORAŻANIE

EVALUACJA

WORAŻANIE